

ІРИНА ЖУРАКОВСЬКА

Ірина Жураковська

Письменниця, брендменеджерка, авторка роману «По той бік війни» (2017, видавництво «Книги — XXI») та малої прози, засновниця школи кельтських танців у Києві та волонтерської організації з допомоги жертвам війни на Сході України в Гамбурзі.

Твоя М.

DEPARTURES

TIME	DESTINATION	FLIGHT	STATUS
13:45	ZURICH	141	ON TIME
14:00	HAMBURG	530	ON TIME
14:20	KYIV	311	ON TIME
14:35	MUNICH	540	DELAYED

Це сучасна і позачасова історія, як людські долі у своїх хитро-сплетіннях завжди є сучасними і позачасовими. Дуже болюча і водночас терапевтична, бо показує, як травма, руйнуючи нас, одночасно розколуює шкаралупу і звільняє наше справжнє «я». Це історія про те, як важливо знати, чути, розуміти себе, бути чесним із собою. А також наскільки важливо, кого саме ти зустрінеш на своєму персональному «дні»...

**Оксана Пендерецька,
психологиня**

Захопливий сюжет у романі зшиває країни і часи. За героїнь переживаєш аж до останньої сторінки. Жвава, свіжа проза, якої так бракує сьогодні. І прекрасний другий роман Ірини Жураковської.

**Богдана Романцова,
критикиня**

ІРИНА ЖУРАКОВСЬКА

Твоя М.

OVO LITERARY AGENCY

ISBN 978-617-614-309-3
9 786176 143093

Ірина Жураковська

Твоя М.

Роман

УДК 82-3
Ж 91

Жураковська, Ірина

Твоя М. : роман / Ірина Жураковська. – Чернівці : Книги – XXI, 2021. – 400 с.

ISBN 978-617-614-309-3

Українка Марина та німкеня Марія мають зовсім різне уявлення про щастя, та обидві вирушають шукати його подалі від дому – в Париж. Марія точно знає, чого хоче від життя: займатися наукою, грати на скрипці та знайти справжнє кохання. Марина ж натомість знає, чого точно не хоче – все життя працювати офіціанткою та мати справу зі своїм батьком. «Твоя М.» – це сучасний український роман про те, як воно – бути жінкою. Про пошук себе, про дружбу, про дуже різну любов, про самотність, про стереотипи, про материнство і трошки про квантову фізику.

Видано у співпраці з Літературною агенцією OVO

Усі права застережено. Жодну частину цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

ISBN 978-617-614-309-3

© Книги – XXI, 2021

© Ірина Жураковська, 2021, *текст*

© Анна Стьопіна, 2021, *обкладинка*

Твоя М.

частина перша
МІСТО І МОСТИ

Розділ I

*Серпень 2003 року,
траса Е-40, Польща*

Марина підтягнула свої недолуго довгі ноги, намагаючись зручніше вмотитися на тісному сидінні старого автобуса. Ця ніч ніколи не закінчиться! А потім ще скільки їхати... Спочатку Марина думала, що їй пощастило сісти біля вікна: і краєвиди роздивлятися можна, і від сусідки легко відвернутися – не доведеться балакати. Вона сподівалась поспати, притулившись до шибки, та де там: скло весь час дрібно тремтіло. Спробувала призвичаїтися – навіть задрімала, – аж раптом автобус підкинуло на ямі, й Марина боляче вдарилась лобом. Вона безнадійно глянула у темне вікно: нічого. Жодного вогника.

Усе було геть не так. Усе мало бути інакше. Вона стільки разів намагалася уявити, стільки мріяла, боячись передчасно радіти. Все не вірилось: вона, Марина Коваленко, проста вінницька офіціантка, їде в Париж! Нехай лише працювати, і то всього на рік. «Хоч би збулося!» – казала

вона собі тисячу разів. Подаючи документи, складаючи тести, їдучи в Київ по візу, вислуховуючи кпини старого і мамине нібито заспокійливе «Не вийде, то й не вийде, від того ніхто не помирав», – Марина зціплювала зуби і всоте просила когось, у кого й не вірила: «Хоч би тільки вийшло! Ну будь ласочка!» І все уявляла, як нарешті, вперше за свої вісімнадцять років, вона вирветься! Випурхне. Залишить позаду все це злиденне, злободенне, до краю остогидле, нудотно задушливе, зневірене, безнадійне...

Та навіть і це прощання у Львові на автовокзалі. Якби у книжці писали «Він прийшов попрощатися з нею, проводжаючи у Париж», – звучало б романтично. Та насправді було геть не так. Віталік таки прийшов, і вони простояли на платформі до від'їзду. Навіть не говорили до пуття. Марина уважно дивилась на пилюку у них під ногами, лише зрідка підводячи очі на Віталіка. Вона наче хотіла надивитися на нього на рік вперед. На його карі очі, на цю кривувату посмішку – ніби він із неї глузує, на хвилясте волосся, зібране у хвіст. Через рік цього хаєру вже не буде: восени почнеться воєнка, тож усіх хлопців змусять постригтися.

«То й добре, що його пострижуть! Стане як усі, і я його нарешті розлюблю». Розлюбити Віталіка Марина намагалася вже два роки, відколи вони познайомились. Це було позаминулого літа в Сокільці, на порогах. Віталік вчився у Львівській політехніці разом із Пашкою – Марининим сусідом і другом дитинства. Хлопці разом ходили в походи й сплавлилися на байдарках – так і занесло Віталіка до них на Південний Буг.

Віталік був не такий, як усі: справжній львів'янин, ще й на гітарі грав. Від нього Марина дізналася про «мертвих півнів» і Тараса Чубая: це той самий, що співає «Лиш вона» – найхітовіший медляк усіх дискотек кількарічної давнини (от тільки Марину ніхто не запрошував під нього танцювати). На перші ж зароблені гроші дівчина накупила касет «Плачу Єремії», а потім ще й «Піккардійської Терції», і Queen, і Beatles, яких Віталік однаково співав краще. Завдяки текстам «бітлів» та «квінів» Марина підтягла англійську, безнадійно прогуляну в школі, – бо на біса їй була та англійська? Втім французька їй теж була як зайцю стоп-сигнал, але її Марина просто любила. Можливо, через зачитані до дірок романи про Анжеліку та різних мушкетерів – Марина взагалі любила читати. За це регулярно відгрібала від батька: старий називав читання дурістю, виривав книжки, кидав у вікно – навіть позичені й бібліотечні – і дівчині доводилось раз у раз червоніти, повертаючи їх. А можливо, через Галину Олександрівну, їхню «француженку». То була найнормальніша учілка на всю школу, а французька – єдиний предмет, із якого Марина завжди робила домашку й мала «дванадцятку» в атестаті. Але зараз не про це, а про Віталіка. Бо як не крути, розлюбити його годі й мріяти...

Марина не сліпа. Вона розуміла, що Віталік на неї не запав. Навіть глузує з неї. Це й не дивно: височезна, ноги як колоди, обличчя кругле, як циркулем накреслене, щоким ледь що червоніють, волосся русяво-нудне, губи завеликі... І як їй вдається бути одночасно «не такою» і «ніякою»? Ще й ім'я ідіотське... Ще б нічого, якби не старий

козел Зібров зі своїм «Марина, Марина – любов моя єдина». З таким іменем лишається сподіватися хіба на якесь миле прізвисько, але й тут не підфартило: до Марини намертво вчепилося «Ковалиха». Словом, сидіти б їй, Марині, десь тихенько й не висовуватися, а вона взяла й заохалася у красеня-гітариста, за яким пів Львова бігає. Не кажучи вже про дівчат-туристок: хіба одна така «Марина» через Віталіка облазила всі Карпати?

«Але ж він прийшов! Прийшов! Значить, я щось та й означаю для нього!» На те, що Віталік прийде попрощатися у Львові, Марина й не сподівалася. На вихідних вона влаштувала прощальну вечірку в Сокільці: гітара, шашлики, купання на світанку... Прийшли і Пашка, і Юля, і шкільні друзі, і подруги з роботи, і купа лівих туристів-політехівців, що саме верталися з Мигійських порогів, і ще до біса зайвих і непотрібних людей. А Віталік не прийшов. У нього виявилися «термінові справи».

Наступного ж дня – бо втрачати було нічого – Марина з самого ранку пішла в комп'ютерний зал на пошті й написала Віталіку на мило: мовляв, їхатиме через Львівський автовокзал, між вінницькою маршрутною та автобусом на Париж буде ціла година. Затим її закрутило у вирі скаженого дня перед від'їздом. Зібрати речі, перевірити документи, записати телефони й адреси, зайти у «Версаль» по розрахунок (їй завинили платню за три місяці), з'їздити на ринок по нові кросівки – у старих ходити Парижем буде соромно. А ще купити в дорогу кілька пачок «Мівіні», аби було що їсти, доки там заплачуть, а ще гривні, що лишаться, обміняти на євро, а ще заскочити

до Галини Олександрівни й подякувати за допомогу – без неї Марина ніколи б не склала тесту!.. Та й про саму можливість поїхати на рік працювати офіціанткою в Парижі дівчина довідалася від улюбленої вчительки.

Доки з усім упоралась, пошта зачинилась. Довелося напроситися до сусідки Юлі Семчук – у неї вдома був комп'ютер і навіть інтернет. Юля на три роки старша за Марину і цього літа закінчила юридичний у Києві. Зараз вона саме відпочивала у батьків. Попри ніфігові статки (порівняно з Коваленками), Юля вступила сама. І закінчила з червоним дипломом також без жодного хабаря. Маринині батьки у це не вірили, хоча й допікали доньку порівняннями з відмінницею-сусідкою. Раз у раз казали: мовляв, дивись, як буває, якщо добре вчитися! Не те що вона, Марина – нездара і ледащо. Попри ці порівняння й цілком реальну заздрість Юлі – її комп'ютеру, модним джинсам, тонкій талії та густому рудому волосся, не кажучи вже про непришиблених батьків, – Марина Юлю анітрохи не зненавиділа. Навпаки, мріяла хоча б трошки «підтягнутися» до її рівня і довіряла їй, як нікому.

Юльчині старі запросили залишитися на вечерю.

– Париж – це так чудово! – захоплено розповідала Людмила Іванівна. Вони їздили в тур Європою минулого року. – Мое улюблене місто. Від Нотр-Дама я була просто в захваті!

– До речі, вхід туди безкоштовний, – додав Євген Степанович. – Для тебе взагалі має бути безкоштовним вхід у більшість музеїв, доки нема вісімнадцяти.

– Мені вже є вісімнадцять.

– А, дійсно. Тоді знайди туристичний центр і довідайся, в які дні безкоштовний вхід у музеї. І неодмінно візьми безкоштовну карту міста.

– Побачим. У мене за роботою, мабуть, все одно не буде часу.

Марину аж нудило від хвилювання: їхати вперше за кордон, так далеко, на цілий рік, самій (вона знала двох дівчат, що теж їхали – Любку й Ольку – але ніколи з ними не дружила). А їй тут про музеї...

– Все буде добре, – заспокоював Євген Степанович. – Приїдеш, розберешся, що до чого, а там видно буде. Головне, що в тебе все вийшло.

– Так-так, – підтримала Людмила Іванівна, – ти така молодчинка!

– Ой та ладно... – засоромилась Марина. Їй зашипало в носі: її домашні ні разу такого не говорили. Батько переймався, хто допомагатиме матері по господарству. Брат гмикнув: «Е, Париж. От якби Америка...» Тітка Ганна лякала, що в Марини заберуть паспорт і змусять працювати повією. Тільки їй підтримки, що мамине побажання знайти чоловіка-француза їй залишитися. І то це так собі підтримка, якщо чесно. А про те, що сама вона, Марина, молодець – ні слова.

– Маринко, ти ж нам як рідна. Як за тебе не радіти? Бери оно ще пиріжок, не соромся.

– Дякую, та я вже, мабуть, піду. Ще мусю речі дозбирати, завтра виїжджати в п'ятій ранку... Юльцю, можна я ще раз мило гляну?

Але Віталік так і не відповів.

Марина витягнула з-під ніг рюкзак і почала навпомацки обшукувати передню кишеню. Від шурхоту прокинулася Ольга, що спала попереду на плечі в своїй нерозлийвода Любки.

– Тихше не можна? – буркнула невдоволено. – Люди сплять.

– Відстань, – огризнулася Марина. Сплять вони! Хотіла б і Марина заснути, як ці дві курки. Розсілися собі на нормальних сидіннях, ще й претензії пред'являють. Їх і до Львова, між іншим, привезли Любочині батьки машиною, тож їм не довелося прокидатися вдосвіта.

Нарешті Марина намацала те, що шукала – надгризений «снікерс». Трохи повагавшись (по-перше, калорії, по-друге, на завтра залишиться лише пачка чипсів), дівчина доїла залишки батончика. «Все одно я жирна корова, що мені втрачати?» Вона намагалася жувати якомога повільніше, щоб на довше вистачило, але «снікерс» усе одно закінчився значно раніше, ніж вдалося втамувати голод. І чого вона не прихопила ніяких харчів у дорогу? Марина заздрісно подивилася на дівчат попереду, що вже знов сопіли. Ольчина мама наклала їм обом бутербродів із ковбасою, а в Любки були ще й бабусині пиріжки. Марина ж купила тільки чипси й «снікерс» на заправці перед самим кордоном, ото й увесь харч. «І чого я не купила йогурта у Львові? Там же був нормальний ларьок на автостанції». Але відповідь була очевидна, як завжди – Віталік. Можна було б сходити в той ларьок разом, але Марина розгубилася від радості й несподіванки.

– Ти прийшов! – вигукнула, червоніючи.

– Ну, ти ж сама мені написала.

Марина, як завжди, не могла зрозуміти, насміхається він із неї чи ні.

– Але ж на шашлики не прийшов... Пашка казав, у тебе термінові справи...

– Я просто не хотів приходити.

«Насміхається», – зрозуміла Марина.

– Чому?

– Усі думають, що у нас із тобою якісь складні стосунки.

– А у нас стосунки?

– А схоже?

– То чого ж ти прийшов?

– Попрощатися.

Так вони й стояли майже годину. Говорили про якусь фігню чи просто дивилися одне на одного мовчки. Зрештою Віталік допоміг Марині закинути рюкзак у багажне відділення автобуса.

– Взагалі, знаєш, це круто. Скоро побачиш Париж. Сходиш подивитися на міст Мірабо, під яким не розійдуться кола п'їтьми¹?

– Обов'язково! Віталіку, а заспівай, будь ласка...

– Та ну, я ж гітари не брав.

– А ти так, без гітари.

– Без гітари якось тупо.

Вони ще помовчали. Раптом Марині так закортіло кинутися йому на шию, сказати, що кохає його і що нікуди не поїде, бо він важливіший за всі Парижі на світі...

¹ Слова з пісні львівського рок-гурту «Мертвий півень» «Ми помрем не в Парижі» на вірш Наталки Білоцерківець.

– Я буду писати, – сказала вона натомість.

– Добре. Як хочеш...

Водій докурив, кинув недопалок під колеса й поліз на своє місце:

– Пасажири, заходим в автобус!

– Ну, бувай, – Віталік пригорнув її й поцілував у щоку. – Давай, біжи, а то ще без тебе поїдуть.

Марина тільки мовчки кивнула і слухняно піднялася в автобус. Сама не знала, як дісталася останнього вільного місця. Припала до вікна, за яким Віталік помахав їй рукою і попрямував до своєї зупинки. Автобус рушив, і тільки тоді Марина вперше за сьогодні розплакалась. Проплакала до самого Новояворівська.

Марина облизала з обгортки залишки шоколаду. «Нічого, завтра куплю щось на заправці». Все одно пощастило, що вона звалила. Її домашнім таке і не снилося. Попереду перший у житті серпень без картоплі, від якої всі руки порепані, а нігті чорні та обламані. А потім ще й весна без города... А головне – цілий рік вона не бачитиме цього козла, свого старого.

Батько ніколи не любив Марину. З дитинства тільки й робив, що гримав. Приходив з роботи пізно, і одразу з порога: «Зробила уроки? Чого не в ліжку? Чого посуда не мита? Чого срач у кімнаті?» Часто і руки розпускав: тягав за коси, бив ременем, вже навіть як стала доросла. Два тижні тому жбурнув об стіну Маринин плеєр – тепер навіть музику в дорозі не послухати... Хоча після фонендоскопа її вже нічого б не здивувало. Колись

той фонендоскоп був справжнім і справним – баба Валя прикладала його хворим до грудей і до спини, і від того вони одужували. А як зламався, віддала малій Марині лікувати ляльок, рудого кота Альфа чи братика Сашка, зовсім ще маля на той час. Коли Марина виросла з «лялькового» віку, а баби Валі не стало, дівчина по-тай (не дай Бог хто довідається – засміють!) прикладала його собі самій до серця. У поламаний фонендоскоп нічого не можна було почути, але Марина все одно чула голос бабусі: «Шось серце так сумно стучить – ану кажи, що сталось!» Старий того знати не міг, але Марина не сумнівалася: фонендоскоп він викинув навмисне, їй назло.

Батько завжди казав, що Марина нікчема, і максимум, що їй світить – каса в «Макдональдсі». На себе подивився б! За все життя нічого путнього не зробив. От і зараз знов торгує на базарі всяким мотлохом: то контрабандні парфуми з Угорщини, то польські «диво-сковорідки», то китайські чаї від усіх хвороб, то ще якийсь непотріб. Саме назло старому Марина й не пішла працювати в «Макдональдс», хоча там справді платили більше, ніж у їхньому «Версалі». Батько все одно докоряв їй, та Марина тільки огризалася й напрошувалася на додаткові зміни, щоб скоріше назбирати грошей і звалити від батьків на квартиру. І от тепер вона їде в Париж, а старий так і стирчатиме на базарі зі своїми сковорідками.

Нарешті сон зморив змучену дівчину. Прокинулась Марина вже на німецькому кордоні – ось вона, заповітна

Шенгенська зона. Прикордонник був високий і схожий на Арнольда Шварценеггера. Марина простягнула паспорт.

– What is the purpose of your visit?

– Working program in Paris¹.

Марина хотіла ще сказати, що в неї є лист-запрошення, і контракт, і телефон координаторки – але доки намагалася пригадати, як це буде англійською, Шварценеггер вже поставив штамп і простягнув паспорт назад:

– Have a nice stay².

От і все: вона в Європі. У справжньому «закордоні», а не в якійсь там Польщі. Починається нове життя.

1 «Мета візиту?» – «Робоча програма в Парижі» (англ.)

2 «Гарного перебування» (англ.)

Розділ 2

*Серпень 2003 року,
автобан 6, 400 км до Парижа*

«Заправка за 5 км. Наступна заправка за 62 км».

Алекс глянув на панель: вистачить кілометрів на 200. Можна б їхати, але за 30 км починається Франція. Краще залити до повного своїм. Та й зупинитися було б не зайве – розім'ятися, поїсти. Вони від самого Мюнхена тільки раз кави випили, і все. Ну і малій, може, в туалет треба або що. Водій глипнув на сестру: Марія спала, ніжно обійнявши футляр зі скрипкою. Дитя дитям уві сні. А вже, бачиш-но – студентка. Ну, нехай собі спить. Алекс увімкнув поворотник і з'їхав до останньої по цей бік кордону заправки.

Вечірнє повітря пахнуло бензином і розпеченим за день асфальтом, але в ньому вже відчувалась та гіркувата свіжість серпневої ночі, від якої щоразу стає трохи сумно і хочеться поспішати. Алекс любив їздити ночами, особливо влітку. Ось і зараз на всю заправку вони

самі, ніяких натовпів і галасу. Тільки й чути, як щось цвірінчить у кущах та гуде колонка, закачуючи повний бак 95-го.

– Ми вже далеко? – Марія таки прокинулася. Стояла, визируючи з-за машини, сполохана і невиспана.

– Саарбрюкен об'їжджаємо, наступна зупинка – Франція! – Алекс театральнo вказав у темінь, куди тікав автобан. Додав уже нормальним тоном: – Я б не проти повечеряти. А ти?

– Так, давай, – дівчина взялась обережно виймати свій безцінний інструмент.

– Зажди, зараз заправлю й під'їдемо під самі вікна.

Марія й сама розуміла, як безглуздо виглядає зі своєю скрипкою. Мама казала: «Ну навіщо тобі на фізфаці скрипка? І без того купу речей перевозити. Та й часу за навчанням однаково не буде». Мама не вимовляла вголос «на всякі дурниці», та Марія це все одно чула. І не мала що відповісти: мама була на сто відсотків права. І як вона дістанеться потяга, а тим паче гуртожитку по приїзді з двома валізами та ще й скрипкою – теж незрозуміло. Тому Марія і мовчала. Зате заговорив Алекс: «Слухай, Марійхен, а я ж ніколи не був у Парижі. Покажеш мені місто, якщо підкину до універу?» «Алексе, – аж сплеснула в долоні мама. – Це ж, мабуть, цілий день їхати!» «Краще цілу ніч», – підморгнув Алекс. А Марії від вдячності забракло слів.

Хто не знав деталей, легко міг подумати, що вони й справді брат і сестра. Алекс на Марію навіть зовні

схожий: також невисокий, така ж худорлява статура, обличчя з тонкими, майже жіночими рисами. Тільки волосся темне й очі сірі, а не блакитні, як у Марії. Але насправді Алекс був сином маминого нового чоловіка. Точніше, зараз уже не «нового»: вони з Йоханом одружені дев'ять років. Марія, втім, так і не стала називати його татом – так само як і Алекс ніколи не називав її маму мамою. Тим не менше, Алекс був Марії ріднішим, ніж будь-хто з родичів. Ну от хоча б із цією скрипкою: сам він музикою не займався, класики не любив, але коли Марії була потрібна якась допомога – підвезти на концерт або, скажімо, в дитинстві забрати з музичної школи – відкладав свої хлопчачі справи й ставав на бік не зрозумілого йому Моцарта. І так із усім. Саме завдяки братові Марія майже пробачила мамі новий шлюб. Йохан, якщо чесно, теж був хорошим... Але він усе одно не тато.

Тримати місце в порожньому кафе не було сенсу, та Алекс усе одно залишив її з речами (себто зі скрипкою) за столиком біля вікна.

– Піду візьму їсти. Ти що будеш?

– Карівурст¹.

– Серйозно? – засміявся.

– Чому б і ні?

– Та на здоров'я. Просто вперше бачу, щоб ти замовляла фастфуд, – і вже помітивши, як знітилася і без того сором'язлива Марія, додав: – Я і собі його візьму,

¹ Традиційна німецька страва – смажена сосиска з соусом карі.

а то ж у тому Парижі такого не знайдеш. І брецель. А ти будеш?

– Буду! – тепер дівчина посміхалась. Як же легко читати її обличчя.

«Пропаде в Парижі, – подумав. – Точно пропаде». А вголос додав:

– То, може, ще й пива?

– Та ні, мені ж тебе підмінити, як стомишся.

– А, дійсно.

Алекс усе забував, що Марія теж має права. Хоча сам допомагав із тестами в автошколу. Мала ніяк не виглядала на свої вісімнадцять: маленька, худенька, біляве волоссячко в хвостик, окулярчики ці дитячі, спіднички коротенькі... На комусь іншому це виглядало б сексі, а на ній скидалось на шкільну форму. Хоча загалом обличчя миле, очі гарні. Якщо придивитися, то й груди в малої уже сформувалися і, попри невеликий розмір, мають приємну форму. Тільки хто ж задивлятиметься на таке дитя?

Карівурст виявився на диво добрим: і сосиска вдало просмажена, і соусу багато. Алекс взяв їм на двох картоплю фрі й тепер із задоволенням їв її руками, вмочуючи в соус від сосиски. Натомість Марія ледь колупала виделкою в тарілці, думаючи про щось своє і, видно, невеселе.

– Може, тобі краще салат який принести?

– Ні, дякую, дуже смачно, – Марія хутко поклатла до рота шмат сосиски зовсім без соусу. Спробувала посміхнутися, але кого вона дурить.

– Ну, Марійхен, ти чого? – він заспокійливо погладив руку дівчини. – На тебе чекає Париж! Тижня не мине, як ти про нас усіх забудеш. Їстимеш равликів із вином і ні про які сосиски й думати не захочеш. Чесно-чесно! – Алекс говорив тим карикатурно-піднесеним тоном, до якого завжди вдавався, аби насмішити сестру, – і цього разу також починало діяти.

– А от і не забуду!

– Ну добре, про сосиски можеш не забувати.

– Алекс! – наче сердиться, але вже крізь сміх. – Я не про те!

– І точно забудеш про всіх, хто забув про тебе.

І тут Марію прорвало. Вперше за тижні приготувань і прощань, вперше, відколи виїхали з дому, вона розревівлася. Вголос, як дитина, закривши обличчя руками. «Блін, як можна було так лажанутися! – сварив себе Алекс. – І без того ж зрозуміло, в чому річ». Батько Марії так і не приїхав попрощатися. Він жив поблизу Франкфурта з новою родиною. Наскільки Алексу було відомо, то була його друга дружина після Маріїної мами, і зараз ця «найновіша» фрау Хоффман носила іще новішу дитину. Карстена Хоффмана Алекс вважав мудаком. Він був переконаний, що Даніелі, Маріїній мамі, пощастило, що перший чоловік її покинув і вона вийшла за такого нормального чувака, як його батько.

Хоча спочатку, коли старий вирішив одружитися вдруге – Алексу тоді було п'ятнадцять, – хлопець був, м'яко кажучи, не в захваті. Влаштовував скандали, тікав на кілька днів із дому. Бухав, звісно. Як можна зрадити

пам'ять мами й одружитися з іншою жінкою? Та згодом хлопця попустило. Зрештою, старий жива людина – що ж йому тепер, усе життя лишатися самому? Суто по-чоловічому (хоча тоді ще скоріше по-хлоп'ячому) Алекс батька десь навіть розумів: Даніела була жінка дуже нівроку. У свої «за тридцять» залишалася стрункою, як дівчинка (Марія в неї вдалася і зростом, і статурою). Вік виказували хіба ледь помітні зморшки, але кого вони гребуть? Соромно зізнатись (він і не зізнавався), але в тому вразливому віці у хлопця неодноразово вставав на нову мачуху, і він із переляку поров при ній повну дурню і загалом поводився як прибацаний. Вона б його, мабуть, так і вважала повним придурком, якби не донька.

Дівчинка спочатку теж була проти маминого нового шлюбу, а отже, й нового брата. Той перший раз, коли їх, насилу познайомивши, залишили самих – старий попросив приглянути за малою Марією, доки вони з її мамою поїхали десь розважатися, – мав усі шанси стати найлажовішим вечором у житті Алекса. Мала сиділа насуплена, залізши з ногами на диван, і демонстративно читала підручник. Мовляв, не потрібна їй жодна нянька, а тим паче цей незграбний вухатий йолоп із дурнуватою зачіскою. Алекс простягнув їй куплену старим ляльку. Марія подивилася на нього, як на ідіота, і сказала поважно:

– Мені, взагалі-то, вже дев'ять.

Алекс примостився в іншому кінці дивана й розглядав кімнату, думаючи, чим би себе зайняти.

– Ух ти, який антикваріат! – він схопився й підійшов до старого програвача – такого, з великими чорними

платівками, що були у вжитку ще до появи CD-плеєрів. – У мого діда такий самий. Він працює?

Марія відірвалася від підручника:

– Не чіпай.

– Та ладно, тобі що, шкода? Хоч музику послухаємо.

– Я сказала, не чіпай!

– Та-а-ак, що це тут у вас, – Алекс заходився роздивлятися платівки, розставлені на полиці поряд із програвачем. – А веселішого нічого нема? Якась суцільна нудота...

Він зняв із полиці стосик платівок, аж раптом на нього налетіла розлючена мала, гамселячи по спині кулачками. Від несподіванки Алекс впустив платівки, і вони віялом розлетілись на підлозі, випадаючи з паперових конвертів. Марія впала серед них навколішки, закрила обличчя руками і розревілась:

– Ти дурний! Дурний! Ненавиджу!

– Гей, ну ти чого? Це ж просто платівки. Я зараз усе позбираю. Не переймайся.

– Це... це не просто... – схлипувала. – Це... мого... тата!

Алекс опустився навпочіпки поряд із дівчинкою:

– Ти скучила за татом?

Вона кивнула.

Алекс обережно, як до чужої кішки, простягнув до дівчинки руку, торкнувся її плеча самими пальцями – ану ж вкусить! Та Марія припала до його руки щокою, заходячись плачем іще дужче. Хлопець розгріб платівки, сів на підлогу поряд із нею і пригорнув до себе, поплескуючи

по спині: «Ну-ну, все, чого ти». Наплакавшись, Марія, не підводячи голови від Алексового плеча, промовила:

– Мій тато грає на альті.

І ось вона знову плаче через тата.

– Ну Марійхен, не треба, не плач. Він, певно, сам засмутився, що не зміг приїхати, – Алекс обійняв малу, як тоді, в дитинстві. – Сама розумієш – робота. І відстань. Ще й дружині скоро народжувати...

Марія тільки схлипувала, киваючи: як же їй хотілося б вірити, що батько не забув про неї, а справді просто не зміг приїхати.

– До того ж Париж не так і далеко – це ж не Америка. Він ще приїде до тебе в гості, от побачиш.

– Ні, – схлипнула, – коли дитинка народиться, йому зовсім не до мене стане.

– Ну що ти. Ти завжди будеш його маленькою донечкою, – чи варто говорити, що Алекс так зовсім не вважав. Швидше за все, цей мудак Карстен просто забив на свою старшу доньку. Але Марію ці слова так заспокоювали, що Алекс із радістю брехав би й далі.

– Просто... я так за ним скучила.

– Розумію, маленька, розумію.

Марія затнулася: звичайно, Алекс розуміє. Чи ж він сам не скучив за своєю мамою? І вона ще сміє йому жалітися. Але... Марія так мріяла, що тато приїде попроситися. Він один із небагатьох, за ким Марія сумуватиме в Парижі. Так само як сумувала і в Мюнхені. Сумувала навіть тоді, коли він іще не поїхав з міста і щосереди забирав її

зі школи і залишав у себе на ніч (так було прописано за умовами розлучення, тож, хоч мама і гнівалась, заборонити їм бачитись не могла). А ще Марія сумуватиме за ним, Алексом, але він обіцяв приїжджати в гості.

Тож загалом дівчина була щаслива, що все так склалося. Їй давно кортіло поїхати з дому. Хотілося полишити затишний, але – без образ – дещо провінційний Мюнхен. Тепер вона житиме в своєму улюбленому місті й займатиметься улюбленою справою.

Париж Марія обожнювала ще з дитинства, відколи приїхала вперше за обміном вивчати мову. Потому ще не раз там бувала: приїздила і на канікули, і на різні шкільні конференції. Вона завжди знала, що повернеться туди вже всерйоз... Там інакше дихається, інакше пахнуть платани, інакше смакує хліб, навіть чоловіки на неї дивляться інакше. Правду кажучи, в Німеччині вони на Марію не дивляться зовсім. У Мюнхені вона для їхніх поглядів прозора, як повітря. А в Парижі, щойно приїхала на вступні іспити, за один лише вечір отримала більше запрошень на каву, ніж за все життя до того (тим паче що до того таких запрошень було нуль). Соромно сказати: у свої вісімнадцять Марія ще жодного разу не цілувалася. Хоча про таке й поговорити вдома було ні з ким. Якось Марія спробувала запитати поради в Алекса, але той лише засміявся. Мовляв, чи не зарано їй про таке думати? А було їй, на хвилиночку, вже п'ятнадцять. Усі знайомі дівчата в її віці вже встигли не з одним хлопцем позустрічатися. Відтоді це була єдина тема, про яку Марія не могла говорити з братом і взагалі ні з ким... Словом,

нелегко жити, коли ти вічно маленька й прозора. Але тепер це позаду. Бо саме так усе починається в кіно: сіра мишка вирушає в Париж.

Хоча це, звісно, не головне. Головне, що вона вчитиметься на фізфаці в Університеті П'єра і Марії Кюрі (а це фактично правонаступник Сорбонни з природничих наук). Марія ще не вирішила, вибере як спеціалізацію астрофізику чи квантову фізику, але подумати ще є час. Зате вона точно не буде, як мама, все життя переливати з пустого в порожнє в нудному офісі. З року в рік щодня те саме – на тій самій посаді асистентки робити одне і те ж, одне і те ж! Щовечора жалітись на колег і начальника, жити мрією про вихідні, ненавидіти понеділки, ранки і всіх навколо... Ні, Боже збав! Марія працюватиме в ESA¹, запускатиме супутники й марсоходи, досліджуватиме далекі галактики й чорні діри. Ну, або ловитиме бозон Гігса в CERN², якщо все ж таки обере квантову фізику. Щоправда, для цього доведеться переїхати до Швейцарії, але заради науки Марія була готова і не на таку жертву.

У Париж в'їхали на світанку. Ще кілька разів зупинялися на каву. Значну частину дороги Марія проспала і вже на під'їзді до Іль-де-Франс³ сіла за кермо, щоб дати відпочити Алексу. В таку рань заторів не було,

1 European Space Agency (англ.) – Європейське космічне агентство.

2 Conseil européenne pour la recherche nucléaire (CERN; фр.) – Європейська організація з ядерних досліджень (ЦЕРН) — міжнародний дослідницький центр європейської спільноти, найбільша у світі лабораторія фізики високих енергій

3 Адміністративна одиниця на півночі Франції з адміністративним центром у Парижі.

Периферік¹ промчали на 70 км/год і навіть припаркувалися без проблем. На вулицях також було ще порожньо – тільки сонце, голуби та співробітники комунальних служб у зелених жилетах. Однак із пекарні під золотавою вивіскою вже лине по всій околиці запах свіжоспечених багетів і круасанів, якому неможливо опиратися. Вони й не опирались.

Розділ 3

*Серпень 2003 року,
Париж, Франція*

«Оце і є Париж?» Марина розчаровано озиралась довкола. Автостанція як автостанція, хіба що автобуси новіші за їхню розвалюху – але на такі вона вже надивилась дорогою. Поки що найяскравішим враженням від Європи були заправки (який магазин, який туалет! Сказано – цивілізація). А так можна було б думати, що вони все ще в Україні: за вікном поля й поля, перемежовані лісосмугами – чим не Поділля? Так, та й не так: раз у раз то замок на пагорбі вигулькне, то якесь абатство. І вказівники: Париж – стільки-то кілометрів, Реймс – стільки-то, ще десь там Лілль, Ліон, Бордо... Від самих лише назв настрої покращується!

А потім вони потрапили в затор й останню годину тягнулись кільцевою довкола Парижа. А тут замість очікуваного свята – машини, сморід вихлопів та

¹ Паризька кільцева дорога.

багатоповерхівки за високим парканом уздовж дороги. Доки дісталися автостанції, усі були геть змучені і злі. Так само змученою і злою виглядала координаторка, що зустрічала дівчат на станції. Замість «привіт» насварилась на них, бо автобус запізнився.

– Усі разом ви жити не зможете, – перейшла до справи координаторка. – У нас є два місця на квартирі та одне в кімнаті для покоївки в готелі. Тож визначайтеся самі, хто куди.

Координаторка витягла мапу й почала показувати, де квартира, готель і куди треба приїхати завтра на восьму ранку.

– Мапу лишаю вам. Ну все, *bienvenue à Paris*. Завтра на восьму, і щоб жодних запізнь, – і зацокала геть своїми тоненькими підборами.

– Боже, які туфлі... – мрійливо промурмотіла їй услід Ольга.

– А сумочка! А помада! – підхопила Любка.

– Що тут сказати, Франція... Цікаво, по чому такі туфлі?

– Тобі на них пахнуть і пахнуть, – Марина стомилась, і розмова про туфлі її дратувала: однаково 41-го розміру таких не буває. – Хто де жить буде?

– Зла ти, – зітхнула Ольга. – Сама як хочеш?

– Та мені однаково. Ви ж, мабуть, разом хочете?

– Якщо ти не протів...

Район довкола автостанції був схожий на Київ або на Львів (причому на Сихів): висотки, кіоски, запах шаурми,

сміття на тротуарі. Дорогою до метро Марина щосили вишукувала усе «не таке», як в Україні: реклама французькою, газети в кіоску преси, уривки розмов перехожих. Але передусім – платани! Їх різкуватий запах та плямисті від сонячного світла стовбури завжди покращували Марині настрої, нагадуючи про Крим, літо й канікули. Те що треба після 30 годин автобуса! Щоправда, Крим – це все одно не Париж.

У Криму Марина була двічі. Вперше зовсім дитиною: баба Валя вибила їй путівку до санаторію на осінні канікули. У морі вони тоді не купалися – було холодно. Але Марині і так вистачило вражень, щоб сумувати за Кримом багато-багато наступних років. Тужила, аж доки не потрапила туди вдруге минулого літа. Причому це був справжній похід: із наметами, багаттями, гітарою і збитими ногами. Бо Віталік, аякже... Ну все, годі блукати цими нетрями. Треба сідати на метро і їхати в центр.

Марина вийшла з метро на «Отель-де-Вільль», звідки до готелю можна дійти пішки. У реальності все було геть не так, як на уроках французької, коли Галина Олександрівна ганяла їх по затертій ксерокопії схеми паризького метро. Та що вже казати: Марина з дівчатами навіть квитків не змогла б купити, якби не допомогла парочка німецьких туристів. І тільки коли Марина вже попрощалася зі стомленими Ольгою та Любкою й піднялася сходами вибраного навмання виходу з цих підземних лабіринтів, її нарешті наздогнало, накрило і закрутило Парижем. Ось

воно! Вечірнє літнє небо, світло-бежеві будинки з завиточками й витребеньками, ковані балкончики, усміхнені люди довкола, фонтанчики всілякі. І все таке спокійне, таке лагідне. Ніби кілька століть чекало саме на неї, Марину Коваленко з Вінниці – і от дочекалося. І мерія в химерних скульптурах, і підлітки на скейтах, і до біса елегантні бабусі на підборах, і прапор на вежі, і зеленувата Сена у сонячних відблисках, і з першого погляду впізнаваний Нотр-Дам за нею через міст, і букіністи – ті самі, про яких розповідала Галина Олександрівна. Усе було Марині приємне і гарне, усе, здавалося, впізнавало її і раділо їй. А вона – ніби й не була півтори доби в дорозі й не мала величезного рюкзака за спиною – блукала вулицями, торкалася долонями перил мостів, стовбурів дерев, будівель, фігурних ліхтарних стовпів. Розглядала шалики й листівки на туристичних розкладках, вдихала пахощі кави й незнаної смакоти з ресторанчиків і посміхалась, посміхалась, посміхалась... А їй услід – оце так дивина – раз у раз долітало «Très belle!», «Charmante!», «Voulez-vous boire un petit café avec moi?»¹ Марина навіть крадькома поглянула на своє відображення у вітрині – та ні, наче така ж, як і завжди. Навіть гірше, ніж завжди: з дороги, з немитою головою, без макіяжу. А вони їй як не «белль», то «шармант». Сліпі, чи що? Марина зніяковіло поспішала далі, геть від несподіваних, негаданих і незбагнених компліментів. «Чув би Віталік, що я белль!»

¹ «Дуже гарна!», «Чарівна!», «Може, вип'ємо разом кави?» (фр.)

Жовтень 2003 року,
Париж, Франція

– Я тут! – Юля була вже в зоні прильоту. Замахала, побачивши подругу.

– Юльцю, пробач, я заблукала! – Марина кинулася обіймати гостю. – Виїхала завчасно, а потім майже годину шукала, де тут цей термінал 2Е.

– Не переживай, я сама хвилин десять як вийшла. «Шарль де Голль» – найзаплутаніший аеропорт, який я бачила.

– А я взагалі в аеропорту вперше.

– Нічого, ще політаєш.

– На мою платню не налітаєшся. Поїхали?

– Поїхали, – Юля окинула подругу поглядом, відступивши на крок. – Ну нічого собі, яка ти стала! Прямо парижанка.

– Ой, та ну, таке скажеш...

Юля прилетіла у відрядження. Вона лишалася у Вінниці не набагато довше за Марину: ще в серпні влаштувалася юристом у Києві, а тут, у Парижі, був хедквотер їхньої компанії. Але робочі справи починаються тільки завтра, у понеділок, тож сьогодні дівчата мають цілий вільний день. Марина також упрохала мадам Курву перенести сьогоднішню зміну, щоб побути з подругою. Курва, щоправда, потім поставила Марині цілий тиждень без вихідних, але ж хіба то ціна за можливість наговоритися рідною мовою з рідною людиною?

– Мадам Курва?

– Наша начальниця. Взагалі-то вона Курбен, але ми з поляками називаємо її мадам Курва. І через прізвище, і через характер.

– Шкода, зараз темніє рано, нормально не погуляєш. Добре хоч дощу немає, – Марина впевнено вела гостю хитросплетіннями паризького метро і далі, від метро до готелю. Тепер це було її місто. Вона вживалася в нього, розчинялася, вбирала у себе, вивчала, як риси коханого. Вона переймала його скажений темп і ритм, перебігала дорогу, не чекаючи зеленого, і сварилась із нахабними мотоциклістами. Вона оминала собаче лайно на тротуарах, не їла вчорашнього хліба й переймала мелодійну французьку лайку. Марині самій не вірилось, що вона живе тут усього пару місяців...

– У вас чудова погода, як на кінець жовтня, – зауважила Юля. – В Києві набагато холодніше.

– Як там у вас взагалі? Когось із наших бачила? Чула?

Юля скося глянула на подругу: знає вона, про кого Марина хоче почути. Знає, але не хоче навіть нагадувати. Тож похитала головою:

– Тільки маму. Приїжджала минулого тижня, передавала тобі привіт. Але розкажи краще про себе! Як Париж? Як мова?

– Ой, яка там мова! У нас же тут самі заробітчани, хто звідки. З нашими дівками по-нашому. А з усілякими поляками, португальцями і таке інше – переважно англійською.

– Англійська – це теж добре.

– Добре, ага. Щоб виделки протирати. А щоб випустили в зал (це в сенсі замовлення приймати), треба французьку. Без неї хіба тарілки носити випускають, але за це тіпсів не дають. Чайових, в сенсі.

– Але ж ти добре знаєш французьку!

– Добре, як для Вінниці. Справжні парижани так то рохтять, що ніц не ясно. Ну, я все одно намагаюся з нашими французами по-їхньому. Особливо зі Стефані. Вона тут наймиліша, ще й тіпсами завжди ділиться. Хоча Стефані буває тільки ввечері і то не щодня, бо навчається в універі. А от мадам Курва до нас – принципово англійською, бо думає, що ми всі тупі й по-французьки не вміємо. Хоча то тільки відмазка, аби до клієнтів не пускати. Однаково до нас самі туристи ходять, їм та французька, як зайцю стоп-сигнал.

– Може, ти якось сама попросися?

– А толку? Ну та не, мене трохи теж пускають. Як трапляються наші чи москалі. Вони ж узагалі ніякої, крім російської, не знають.

– Ну то чудово!

– Коли як. Наші тільки двічі трапились, а так переважно москалі. Чайові вони залишають нормальні, нічо не кажу. Але працювати з ними хай Бог милує. Називають мене хохлушкою, бо я «гекаю», сваряться, що довго. А я що, винна? Як кухня приготує, так і приношу. Але найгірше, коли починають чіплятися. Якось один мордатий допитувався, скільки я коштую в номер, уявляєш? Я взагалі офігіла, а він такий: «Ну а што ещю такой хашрошенькой хашлушке делать в Париже?» Гидота!

– Жах! А пожалітисся комусь?

– Кому, мадам Курві? Їй головне, аби клієнт задоволений був. Якби той почав руки розпускати, можна було б викликати охорону. А якщо тільки язиком ляпає – мої проблеми.

– Ну добре, – Юля вирішила змінити тему. – А як тобі сам Париж?

– О, він прекрасний! Тут ще краще, ніж я уявляла. Точніше – геть не так, як я уявляла, бо звідки мені було уявляти? З книжок і совєцьких фільмів, які у Львові знімали? А в житті Париж – такий справжній, такий гарний, що аж памороки забиває. Бачиш, я й слів дібрати не можу, якийсь бред несучу... Тільки що я того Парижа майже і не бачу, окрім як дорогою на роботу та з роботи. У нашого хазяїна два ресторани і готель, то нас усюди ганяють. Я там офіціантка, там покоївка – якось було, що п'ять днів поспіль мусіла по 12 годин працювати.

– Так не можна! У тебе ж за контрактом 35 годин на тиждень.

– Ой, та кого гребе той контракт? Як мадам Курва скаже, так і пашем. А вона мене чогось особливо не любить.

– Але ж це порушення трудового законодавства.

– Юльцю, я тебе прошу. Можна подумати, ти у себе на фірмі ніколи не перепрацьовуєш. Сама жалілася, що сидиш до ночі.

– Жалілася. Але ж то Україна, а це все-таки Європа...

– Воно, може, і Європа – для європейців. Але я тут українка, тож мусю робити, що кажуть.

– Вам за це хоч доплачують?

– Обіцяють...

Дівчата заскочили в Юлин готель зовсім ненадовго, лише закинути речі. Затим Марина показала свою кімнату в готелі «Королева Клеменція». Юля вимушено посміхалася, тамуючи приступ клаустрофобії: ліжко від стіни до стіни, маленьке віконце під стелею, вбудована шафа – так ось що знаходиться в готелях за дверима «Staff only». Але Марині, здається, все подобалося:

– Це таке круте місце, саме серце Латинського кварталу. Як стать на ліжко, з віконця видно Ейфелеву вежу. І на роботу далеко їхати не треба. А ще вночі можна користуватися комп'ютером у холі.

– Ти казала, інші дівчата живуть на квартирі? Може, і тобі можна було би з ними поселитися?

– Та ну, їх там і так семеро на один душ та один комп. А тут я сама собі господиня.

Потім подруги довго блукали вузькими звивистими вуличками Латинського кварталу поміж старовинних будинків. Юля, фанатка Середньовіччя, мало не стрибала від захвату, раз у раз клацаючи «мільницею» – навіть довелося докупувати ще плівку. Далі гуляли вздовж Сени, переходячи з берега на берег щоразу іншим мостом: міст Сен-Мішель, Новий міст, міст Мистецтв... Пряно пахнуло опале листя. У темних водах ріки відбивалися вогні плаваючих ресторанів. Попереду на тлі похмурого неба вимальовувався стрункий силует Ейфелевої вежі. Прожектор на її верхівці блукав містом, як Сауранове око. Трохи моторошно, але як гарно!

– Гарно... – тільки й прошепотіла Юля.

– Це ще нічого, бачила б ти, як тут було влітку! Справжнє свято щодня. Уся набережна до пізньої ночі була всипана людьми. Парижани розстеляють ковдри і вечеряють просто тут, над водою. Я взагалі не розумію, навіщо хтось влітку ходить до нас у ресторан. Ну, туристи – то ясно. А місцеві – або тут, або на стрілці Сіте. Усі разом: і студенти, і богемні артисти-музиканти, і всякі бізнесмени в костюмчиках, і пенсіонери, і бомжі, і цілі родини з дітьми – і все так строкато, так весело! Хтось із гітарами, хтось із магнітолами, з барабанами, навіть із саксофонами. А там далі, – Марина махнула рукою в бік Нотр-Дама, – на набережній Сен-Бернар щовечора танці. На будь-який смак: латина, танго, хіп-хоп, народні з усього світу – що завгодно. Люди просто приходять після роботи і танцюють до ночі! Уявляєш?

– Супер! І ти також?

– Бувало. Я перші кілька тижнів взагалі майже не спала: вдень на роботі упахувалась, а вночі гуляла мало не до світанку. Навіть сальсу танцювала, хоча й не вмію. Якось просто підійшла подивитися, а тут якийсь негр підскочив, питає: «Танцюєте?» Я йому й кажу, що не вмію, а йому хоч би що. Підхопив мене, став кружляти. Сам здоровенний такий, крутив мною, як хотів. Ну і там вже як на танцполі опинишся, то й інші один за одним тебе підхоплюють і танцюють.

– Клас! Познайомилась із кимось цікавим?

– Та ні, там не до знайомств, бо потім не відчепишся. Деякі так притискаються, що аж гидко іноді. Особливо

ті, в кого ніс на рівні моїх цицьок. Був один... – Марина скривилася і почервоніла. – Фу, я від нього прямо посеред танцю тікала.

– Ну чого ж ти так? Ти молода, гарна, вільна...

Марина дивилась на воду, спершись на перила мосту Мистецтв, завішані замочками на знак чужого вічного кохання. Їх однаково скоро зріжуть, звільняючи місце для нових закоханих і нових замків... Невже Юля думає, що вона так швидко забула Віталіка? Марина й думала, що не писатиме, але протрималася менше тижня. Написала, що танцює сальсу, що отримує стільки компліментів, що аж сама починає їм вірити: «Якщо так піде й далі, то скоро я тебе геть забуду. От побачиш! Твоя М.» Він відповів, як завжди, коротко: «Радий, що тобі там подобається»)) Тільки будь обережна, не втрачай голови». Ну і як це, скажіть, зрозуміти?

– Ходімо вечеряти на лівий берег, – озвалась нарешті Марина до подруги. – На правому все дороге, а в Латинському кварталі є цілком демократичні крепрі¹.

– Не хвилюйся, я пригощаю.

Після вечері вони забрали недопите вино й повернулись до річки. Сиділи на кам'яній лавці, пили по черзі просто з пляшки. Холоднішало. У повітрі висіла дошкульна дрібнесенька мжичка, але дівчатам не хотілося розходитись. Марині було наперед сумно прощатися

¹ Ресторан, де головною стравою є традиційні французькі млинці.

з подругою. Так бувало щоразу, коли вона випивала: спочатку весело, все по приколу, а потім – ніби відкриваються очі, як часом відкривається під ногами прірва, коли в горах підходиш до краю урвища – і з усією ясністю бачиш всю глибину, всю безвихідь своєї самотності... Ось і тепер: Юля поїде додому, і Марина знову залишиться абсолютно сама у цьому найпрекраснішому з міст, де, здавалося б, немає місця самоті. А де їй місце? Ніде. Як і Марині.

– У мене в середу весь ранок вільний, – сказала Юля. – Я хочу піти в Ключі, в музей Середньовіччя. Складеш компанію? Це від тебе зовсім недалеко.

Марина похитала головою:

– У мене по дві зміни до кінця тижня...

– Шкода.

– Та нічого, ти ж знаєш, я по цій середньовічній темі не дуже. Тільки підганяла б тебе і нила, що стомилася.

– Та якщо мене не підганяти, я можу там залишитись назавжди, – засміялась Юля.

Якби хто знав, як ця юристка-відмінниця з крутої фірми фанатіє від Середньовіччя, від усіляких лицарів-обладунків, історій давно померлих королів, кількості модної з оцими багаточисливими сукнями, недолугими рукавами і покривалами на голові – не повірив би. Але правди ніде діти: ще в універі Юля приєдналася до клубу історичної реконструкції, тож тепер вся зарплатня юристки в міжнародній компанії йшла на її незвичне хобі. Паризький музей Середньовіччя з його знаменитими гобеленами (Юля вже встигла прочитати

Марині лекцію про «Даму з єдинорогом») був її давньою мрією.

– Як же я тобі заздрю, – зітхнула Марина.

– Через музей?

– Та ні, я не про це.

– А про що?

– Про все. І батьки у тебе такі класні. І робота, яку ти сама собі вибрала. І хобі таке, що он як очі горять від цих гобеленів із єдинорогами.

– Зате у мене немає хлопця.

– Так і в мене немає. І спорим, що він у тебе раніше, ніж у мене, з'явиться?

– Ну то таке. Хлопці – то вже як повезе. Батьків також не вибирають. Але такі речі, як робота чи хобі – цілком у твоїх руках. От дивись: ти мріяла поїхати в Париж – і ось ти тут!

– Ага, тарілки розношу і постіль заправляю. Та й то за десять місяців контракт закінчиться, тож знову буду про Париж тільки мріяти.

– А як щодо перспектив підвищення? Може, старшою офіціанткою стати вийде чи й адміністратором, якщо ти себе добре покажеш? Та і в Україні тебе куди завгодно візьмуть із таким досвідом, навіть у Києві...

– Не хочу я все життя бути офіціанткою! – Марина затнулась, усвідомивши, що вигукнула це надто голосно. Добре, що в таку погоду на вулицях ні душі.

– Ну добре, не хочеш – то й не будеш! Зможеш після повернення працювати перекладачем, наприклад.

– І перекладачем не хочу.

– А чого ж хочеш?

– Аби я знала... Чого не хочу – знаю, а от чого хочу... Хочу не бути нікчемою. Хочу, щоб мене поважали. Хочу допомагати людям... Людей лікувати, як баба Валя. Особливо дітей.

У дитинстві Марина любила хворіти, бо тоді її замість садочка чи школи відправляли до бабусі-фельдшерки. А часом вона й просто до неї тікала. Баба Валя була єдиною, кого Марина слухала. З усіма була впертою, грубіянила, кололася, мов їжак. А з бабусею – золота дитина. І посуд мила, і математику робила, і письмо. І все їй було легко і зрозуміло, навіть ділення. Хоча всі решта й казали Марині, що вона дурна й однаково математика їй не дається...

– Ну от тобі й відповідь: повертайся і вступай до медінституту.

– Та ти що! Хто за мене платити буде? Старий тільки порже.

– То вступай на бюджет.

– Та хто мене візьме?

– Чого це?

– Бо я дурна, бо в мене атестат із шісткою, бо я два роки після школи пропустила. Та й без хабаря фіг ти вступиш...

– Усе можливо! У мене ж вийшло. І то на юридичний, у Шевченка, туди знаєш який конкурс? Усі хочуть бути юристами чи економістами. Не думаю, що у медиків так само. Великий конкурс хіба що на стоматологів: кажуть, вони найбільше заробляють.

– Я не хочу стоматологом.

– Ну й добре. Хочеш, я дізнаюся все про вступ і тобі напишу?

– Ти що, я боюсь! А якщо не вийде?

– То спробуєш ще раз за рік. Не поспішай здаватися. Я тобі можу й підручники переслати.

– Тільки не кажи нікому, добре? Засміють...

Розділ 4

Серпень – жовтень 2003 року,
Париж, Франція

«Любий Алексе,
Люба Маріє (тобто я),

Сьогодні остання неділя серпня, і в повітрі вже витає передчуття осені. А я сиджу тут, на гарячих каменях набережної Сен-Бернар, дивлюся на Сену, на тіні від платанів, на перехожих, яких у таку спеку дуже мало, – і почувуюся такою щасливою, що мені конче треба з кимось поділитися цим. Можна було б написати Алексу, але наврояд йому буде цікаво. Хоча Париж йому сподобався: вчора ми цілий день гуляли, покаталися на *bateau mouche*¹ і були в музеї д'Орсе. Але мені здається, що для нього це просто гарне місто з цікавими музеями. Він не відчуває його душі, його енергетики. Як майбутній фізик, я мала би бути обережнішою з такими категоріями, як «енергія» – але

¹ Туристичний човен на Сені.

інакше я цього пояснити не можу. Бо мене розриває від резонансу й співзвучності. Сумно лише від того, що немає з ким поділитися: Алекс поїхав, я залишилася геть сама. Завтра починається підготовча французька для іноземних студентів, а потім вже і пари, але, якщо чесно, мені зараз радше страшно від того, що доведеться знайомитися з новими людьми, ніж радісно. Я не знаю, як це робиться, про що з ними говорити і взагалі, чи комусь захочеться зі мною спілкуватися. Словом, я купила собі цей гарнющій блокнот із Маленьким Принцом, щоб мене не розірвало на шматки від емоцій. Можливо, колись я це читатиму (років через 10-15) і мені буде самій смішно. А може, й не буду перечитувати, бо мені важливіше просто виписатись, тому й пишу казна-що. (Добре, що тут ніхто не розуміє німецької, бо ось підсів якийсь мсьє з книгою, а сам так і поглядає в мій блокнот).

– Ти письменниця? – раптово звернувся до Марії чоловік.

– Так, – із переляку збрехала дівчина. – Тобто ні. Зовсім ні. Я студентка. Фізик.

– Ти, певно, пишеш щось дуже цікаве: у тебе таке натхненне обличчя.

– Та ні, то я так... нічого особливого, – вона знала, що почервоніла, і від того було ще більш соромно. – Вибачте, мені треба йти, – схопивши з землі наплічник, дівчина побігла через дорогу в бік універу.

«Боже, як соромно! І чого я така дурепа? І як я збираюсь тут із кимось знайомитись, якщо тікаю від незнайомців? А от і не буду ні з ким знайомитись! Обійдуся!»

А наступного ранку вони подружилися з Карлою. Подружилися з першого погляду, бо Карла виявилась живим втіленням мексиканського позитиву та доброзичливості. Вона завжди всміхалась і завжди кудись поспішала, але все одно запізнювалась. У неї чорне волосся, яскрава помада і ще яскравіші суконьки та браслети. Злі язички могли б сказати, що Карла спеціально вибрала в подруги невиразну Марію, щоб на її тлі ще більше виділятися, але це була неправда. Їхня дружба була щирою, тож Марію анітрохи не обходило, що б там говорили всякі.

Вони познайомилися в понеділок вранці. Марія ішла в Крус¹ подавати документи на посвідку на проживання, страховку і все інше, і настрої у неї був дуже не дуже. По-перше, вона ніколи не була на «ти» з бюрократією. По-друге, їй досі було ніяково через вчорашній інцидент, коли тікала від незнайомця. Та й узагалі вона починала сумувати за домом і родиною. Навіть мамі вчора зателефонувала... Порожній коридор гуртожитка Сен-Жак здавався нескінченним. Що ж буде, коли всі з'їдуться на навчання?

– Зачекайте! – почулося в Марії за спиною, коли вона вже зайшла в ліфт. Дівчина поставила ногу, притримуючи двері.

– Дякую! – до ліфта вскочила захекана мексиканка, на ходу пхаючи в сумочку явно завелику для неї теку

1 Centre régional des œuvres universitaires et scolaires (CROUS; фр.) – регіональна організація для допомоги студентам, що опікується стипендіями, гуртожитками, візами для іноземних студентів тощо.

з паперами. Натиснула на кнопку «0», посміхнувшись: – Я Карла.

– А я Марія, – дівчина також посміхнувшись: їй раптом стало світло і весело. – Привіт.

– Ти давно приїхала?

– В п'ятницю. А ти?

– Вчора вранці. Ось іду з бюрократією розбиратися. Ненавиджу бюрократію, якщо чесно.

– І я! Теж ненавиджу й теж іду розбиратися.

– О, чудово! Ходімо разом? Удвох і не заблукати легше, і заблукати веселіше.

Виявилося, що вони живуть в сусідніх кімнатах і разом ходитимуть на французьку. Карла вчиться на біології, але вони зможуть їздити в універ разом, коли у них пари починатимуться в один час, бо всі факультети розташовані на території одного кампусу. А ще – разом ходити на вечірки.

Вивчити алгоритм вечірок було просто. На початку семестру вони ішли суцільним потоком: вечірка для першокурсників від факультету, вечірка для іноземних студентів, вечірка від курсів французької, вечірка від гуртожитку. Потім почалися неофіційні вечірки у когось на квартирах, куди Марія ніколи б не потрапила без Карли (і не дуже засмутилася б). Словом, для першокурсника-іноземця вечірки були обов'язковою програмою разом із лекціями та семінарами. В теорії Марія розуміла, що головна мета цих вечірок – нетворкінг: знайомитися, знаходити друзів і все таке. В тій-таки

теорії вона з доцільністю такої мети навіть погоджувалась. Але на практиці ніколи не могла позбутись думок «Що я тут роблю?» чи «Скоріше б кінець!» – хоча зізнатися в цьому соромилась навіть Карлі, тому наполегливо вдавала вечіркову активність за вивченим алгоритмом.

Алгоритм стандартної студентської вечірки в Університеті П'єра і Марії Кюрі:

Дано: певне приміщення (зала для семінарів, фое гуртожитку, чиясь квартира, рідше – бар). У довільному кутку приміщення дано, вочевидь, необмежену кількість алкоголю (переважно вино та пиво; часом хтось опікується простими коктейлями типу джин-тоніка) та миску з чипсами. Далі у приміщення набивається стільки людей, щоб можна було лише стояти до когось майже впритул та рухатись, розгрібаючи людей руками, ніби пливеш. При цьому обов'язково посміхатися й казати «вибачте», «о, привіт!» або «крута вечірка!». Дрейф людських мас на перший погляд виглядає броунівським рухом, але насправді має чітку логіку: кожна частинка переміщається з довільною швидкістю між стійкою з напоями та кількома найбільш яскравими людьми-плюсами. Карла, як нескладно здогадатися, швидко стала одним із них. Це мало для Марії два різноспрямованих наслідки. Плюсом було те, що перебуваючи поруч із мексиканкою, вона й сама виглядала доволі популярною. Мінусом – що з Карлою хотіло поспілкуватися забагато народу, і Марія не могла увесь час залишатися з нею. Тож

їй доводилося і собі дрейфувати самотнім загубленим електрончиком від напоїв до випадкових людей. Коли дві людини-частинки стикаються, відбувається взаємодія, під час якої важливо посміхатися (навіть якщо потому болить обличчя). Типову взаємодію можна описати наступною формулою:

- Привіт!
- Привіт!
- Як справи?
- Чудово! А в тебе?
- Чудово! Ти звідки?
- З Німеччини, а ти?

– З ... *(підставити: країну, якщо людина не з Франції та не зі США; місто – якщо з Франції; штат – якщо зі США).*

(Тут можна сказати, якщо знаєш когось із того міста/штату/країни серед присутніх; якщо тобі у відповідь вказують на когось із Німеччини, – подякувати й використати пізніше як шлях до відступу).

- А де навчаєшся?
- На фізичному, на першому курсі. А ти?
- На ...

(За аналогією: якщо знаєш когось із того факультету, можна про це сказати).

На цьому обов'язкова частина закінчується. Іноді можна спитати ім'я (на офіційних вечірках воно часто написано на бейджиках, на неофіційних про нього переважно забувають і означають людей на кшталт «та китаянка з медичного»). З першого разу запам'ятати якийсь

індійське чи російське ім'я все одно не вийде). Після обов'язкової частини зазвичай западає незручна мовчанка (може перебиватися фразами типу «Крута вечірка!» – «Так, дуже крута»), тому важливо втекти до того, як вона затягнеться. Основними соціально прийнятними способами втечі є:

«Піду візьму ще випити»;

«Піду привітаюся з... *(підставити ім'я; можна довільне)*»;

«Вибачай, мушу йти, завтра семінар на восьму» *(можна використовувати лише один раз за вечір і не раніше десятої, коли нарешті справді можна піти)*.

Алгоритм взаємодії зі знайомим (пам'ятаєш, хто це, знаєш ім'я) чи умовно знайомим (десь зустрічались, але не пам'ятаєш деталей) дещо адаптується:

– Хей, привіт! Ми бачились у... *(азначити деталі, якщо пам'ятаєш)*.

– Так, так, привіт! Розважаєшся?

– Розважаюсь. Вибач, у мене жахлива пам'ять на імена...

(Тут уже можна перепитати ім'я, якщо немає бейджика і якщо не зробив цього минулого разу. Халепа для Марії полягала у тому, що її просте ім'я запам'ятовували всі, тому слід було намагатися й самій запам'ятати усіх В'ячеславів і Сантакумарів, щоб мінімізувати незручність).

Як не дивно, зі знайомими з мовних курсів або з факультету було аж ніяк не легше. Розмовляти про навчання на вечірці не заведено – якось Марія почала розпитувати

про семінар, і Карла потім пояснила, що так не можна. Та про що ще з ними можна говорити, Марія не уявляла. Іноді це було щось про інші вечірки, які співрозмовник уже відвідав («Було круто?» – «Так, дуже круто») або збирається. Ще траплялись розмови про хобі, але кому цікава її скрипка?

По суті, саме через це Марія і пішла на сальсу – щоб було про що розмовляти зі знайомими з університету. Доти вона ніколи не займалася танцями, та й цього разу не пішла б, якби не Оленка з України. Оленка запевнила, що це дуже просто і до початківців там всі привітні. Вона була всього на кілька сантиметрів вища за Марію, і це зближувало у всіх сенсах. По-перше, не треба задирати голову, коли розмовляєш (Марія часто ніяковіла на вечірках, де доводилося стояти майже впритул, і її очі виявлялися на рівні грудей співрозмовника чи співрозмовниці). По-друге, якщо Оленка не соромиться ходити на сальсу, то їй самій чого боятися?

Так Марія отримала «соціально прийнятне» хобі та сподівання, що нарешті навчиться гарно рухатись. Це сподівання поки було марним, зате саме через сальсу Марія вперше завалила доповідь і безнадійно закохалася.

Звісно, з самого початку дівчина потай сподівалась на романтичну зустріч на танцях. Але перші заняття для неї були сповнені такого сорому за свої кострубаті рухи, що було не до романтики. Партнери-початківці рухались ще гірше за неї, і від того Марія ще більше конфузилась. Так

було до самої сальса-вечірки – вона мала відбутися в середу, себто вже завтра.

– Сальса-вечірка, – ділилась досвідом Оленка, – це не те саме, що тупо стояти в натовпі з джин-тоніком. На сальса-вечірці усі танцюють.

– Але ж ми іще нічого не навчилися! – злякалась Марія.

– А там нічого особливого й не треба вміти: основний крок вивчили, ритм піймали – і все. На вечірки приходять партнери з просунутих груп, і вони самі тебе поведуть. У цьому плані в дівчат величезна перевага.

– А якщо зі мною ніхто не захоче танцювати?

– Чого б це? Просто нічого не бійся і не ховайся за спинами.

– Ну не знаю, можна і спробувати...

– О, і не знаю, чи ти в курсі: на вечірки прийнято трошки dress up. Не знаю, як воно французькою.

– Причепуритися?

– Ага, так. Тільки не занадто.

– А це як? Ти що вдягнеш?

– Та є у мене прикольна суконька.

– Угу... Знаєш, а мені й одягнути нічого, здається...

– Це чудова нагода для шопінгу!

– Ну, тоді завтра після пар щось пошукаю...

Взагалі-то у середу ввечері Марія планувала готувати доповідь із механіки на четвер, але на ту сальса-вечірку було цікаво бодай глянути. «Нічого, я сходжу на вечірку, побуду години до дев'ятої, а потім вночі все підготую.

Все одно першої пари немає – відісплюсь». Однак вечірка виявилась значно цікавішою, аніж звичні їй студентські, тож Марія й не помітила, як протанцювала до дванадцятої. А вже в гуртожитку з'ясувала, що за шопінговою метушнею забула заскочити в бібліотеку, тож ніякої доповіді підготувати не зможе.

«Ну як можна бути такою легковажною! – картала себе Марія, біжучи від метро в бік універу наступного ранку. – Ну все, відтепер усю домашку робитиму на вихідних, нічого не лишатиму на останній момент. Як я до такого докотилася?» Всі шкільні роки Марія була відмінницею – а тепер біжить, із немитою головою та страшенно невиспана, в бібліотеку о восьмій ранку, щоб хоч якось підготуватися. Щоб не заблукати вкотре в лабіринті кампусу Жусьє (а це той ще Гогвортс), Марія вирішила обігнути корпуси й зайти одразу з боку бібліотеки. Пролетіла кілька сходинок вниз і одразу за рогом вдарилась у щось велике і живе. Від несподіванки Марія аж відскочила.

– Ой!

– Гей, ти що? – хлопець, у якого влетіла Марія, поклав руку їй на плече. – Дивись, куди біжиш.

Марія кивнула.

– У тебе все нормально? Щось трапилось? – він уважно дивився в перелякане обличчя першокурсниці.

Марія знову кивнула.

– Все добре, – уточнила вголос. – Пробачте. Доповідь. Мені треба. З механіки, – і геть знітилась.

– Перший курс? – посміхнувся незнайомець.

Марія кивнула.

– Ну біжи, біжи. Успішної доповіді, – відступив на крок, пропускаючи Марію, і попростував у бік головного входу.

А Марія дивилася вслід несподіваному новому знайомому, ніби й не було ніякої механіки і ніякої бібліотеки. Йому б у кіно грати, а не блукати ранковим кампусом. Чисто тобі Бред Пітт, тільки молодий, хударлявий і з розпатланим довгим волоссям. А ще в нього акцент, схожий на німецький. Карла сказала би, що саме так починаються доленосні зустрічі у ромках (а Алекс закотив би очі). Але де вона, Марія, а де романтика? Їй хотілося зникнути, щоб ніколи більше не траплятися на очі красунчику, але значно більше хотілося дивитися на нього ще і ще, бо від того почувалась так, ніби всередині складається невидимий пазл.

Уточнювати, що доповідь Марія завалила, очевидно, зайве. Яка вже тут механіка.

Розділ 5

*Листопад 2003 року,
Париж, Франція*

А потім у її житті з'явився Габор. Його могло б не бути, якби не Якуб, не мадам Курва й не Олівер Кан¹. Тобто це була доля, не інакше. Почалося все з того, що мадам Курва заборонила Марині користуватися компом у фое «Королеви Клеменції». Застала якомсь вночі і почала кричати: мовляв, іще не вистачало, щоб хтось із клієнтів побачив за компом покоївку. «А я зараз не покоївка, – заперчила здуру Марина. – У мене вже двадцять хвилин як закінчилася зміна і я не в уніформі». От ні щоб змовчати й прийти пізніше! А так Курва тільки ще більше роздраконилася й пригрозила, що як іще раз побачить Марину за компом, то уніформу покоївки вона може взагалі здати й забиратися у свій «fucking USSR»².

1 Голкіпер футбольного клубу «Баварія» та збірної Німеччини з футболу.

2 «Бісів СРСР» (англ.)

– «Fucking USSR» уже дванадцять років як розвалився! – огризнулася Марина. Проте тепер «в інтернет» доводилося їздити до Ольки з Любкою або тринькати гроші в інтернет-кафе.

Того дощового понеділка Марина вирішила грошей не тринькати, а поїхати на «іммігрантську хату» (тобто квартиру, де жили Ольга, Любка та інші заробітчани). Їхати не хотілося: була геть стомлена після зміни, ще й цей дощ... Але наступні три дні у неї по дві зміни, не вирватися. Доки дісталася – геть змокла. У кросівках хлюпало, ще й туш, мабуть, потекла. Двері довго не відчинилися. Марина натискала на дзвоник іще й іще, проклинаючи себе, що не зателефонувала, перш ніж їхати: чи є хтось узагалі вдома?

Нарешті їй відчинив Якуб, поляк:

– Привіт! А Олі та Люби нема, у них вечірня зміна.

Марина не встигла відповісти. Та що там: не встигла навіть глянути на коротуна-поляка. Щойно двері відчинилися, вона так і залякла, втупившись поглядом у чорні очі незнайомця за Якубовою спиною... Стояла, роззявивши рота, аж поки до неї не дійшло: як тупо вона, мабуть, виглядає зі своїм розмазаним макіяжем, мокра, як драна кішка, – отак вирячившись на красунчика!

– А я не до них, – змусила себе відповісти Якубу. – Мені б імейл перевірити. Можна?

І одразу, не втримавшись, знову кинула погляд на чорноокого. Той теж дивився на неї з цікавістю.

– Та звичайно, заходь. Будеш із нами «Бехеровку»?

– Ні, дякую. Мені б чаю, – Марина зняла мокру куртку, думаючи, куди б її повісити.

– Давайте, – незнайомиць забрав куртку й повісив на двері кухні. – Ви працюєте разом із Якубом?

– Так.

– Ой, точно, знайомтеся: Габоре, це Марина. Марино, це Габор.

Габор був мадяром, студентом із Будапешта, що протягом цього року навчався в Парижі за обміном. «Зараз багато хто так робить, – пояснив Габор. – Можна рік повчитися в іншому універсі, і це зарахують вдома». Марині аж у животі замлоло від заздрості: як же йому круто! Куди там їй, заробітчани з непомірними амбіціями.

Якуб із Габором познайомились на футболі. Тут, у чотирнадцятому¹, знімало квартири чимало студентів, і заробітчани з ними часто тусили разом. Студенти завжди були в курсі, де що відбувається цікавого, а головне – безкоштовного, тож дружити з ними було не тільки круто, а й вигідно. Іноді навіть вдавалося примазатися пограти у футбол чи кудись поїхати на шару. Габор, як і Якуб, був фанатом мюнхенської «Баварії» (за неї вболівав і Маринин молодший брат). Через це і до іммігрантської хати завітав: Якуб запросив показати свій скарб – футболку з автографом самого Олівера Кана. Знаменитого голкіпера «Баварії» знала навіть Марина: малий повісив у них у кімнаті його постер, – хоча, як на Маринин смак, наш

¹ Йдеться про 14-й муніципальний округ Парижа (усього їх 20).

Олександр Шовковський¹ був куди симпатичніший. Цим Мариніні знання про футбол вичерпувались.

– Не може бути! Сам Олівер Кан? – Габор прискіпливо роздивлявся закарлючку на білій футболці німецької збірної.

– Точно кажу тобі. Справжнісінький.

– І ти його отак просто взяв і зустрів в аеропорту?

– А чому ні? Кан теж людина, як же йому літати, якщо не через Мюнхенський аеропорт? Кажу ж тобі: я сам спочатку не повірив. Придивився – точно він!

– І ти так просто взяв і підійшов?

– Взяв і підійшов. Сказав, що я фанат «Баварії», і попросив автограф.

– Добре, а чого ж футболка збірної, а не клубу?

– Яка на мені була, на такій він і розписався. Я ж і не думав навіть, що Кан погодиться. А він такий «Без питань, на чому?» – а в мене з собою взагалі нічого. Добре, хоч футболка була німецької збірної, а не польської!

– Так, ото був би прикол, – засміявся Габор.

– Ага! Пощастило.

– Це доля, – вперше подала голос Марина, відриваючись від Любчиної чашки з Любчиним же чаєм. Габор подивився їй просто у вічі, й дівчина зрозуміла, що він також зрозумів: це доля. Й Олівер Кан тут геть ні до чого.

За щоденник Марині слугував загальний зошит у клітинку, куплений ще наприкінці 11-го класу. Вона давно

¹ Голкіпер київського футбольного клубу «Динамо» та збірної України.

мріяла прикрасити нудну зелену обкладинку цікавим візерунком чи наліпкою, але не могла знайти нічого путнього, та й руки не доходили. Кілька її кострубатих малюнків було на сторінках зошита: вона намагалася замальовувати гори в Криму і в Карпатах, але виходило казна-що, і це доводило Марину до відчаю. Окрім того, у щоденнику були тексти пісень, нові фрази французькою, рецепти діет, але передусім – потік свідомості, дівоча банальщина, яку соромно комусь розповідати. Трошки цікавішими ці тексти стали з переїздом у Париж. Але не про Віталіка вона писала вперше:

«Це настільки незвичайно, що я сама не можу повірити. Навіть писати боюся, щоб не наврочити, але не можу тримати це в собі. Як він на мене дивився! Тільки задаю – і посміхаюся, як дурепа, просто посеред зміни. Стою, протираю виделки і либлюся. Смішно ж! Але то байдуже... Вдруге ми зустрілися також на хаті. Він притягнув Якубу купу футбольних наклейок, а потім розповідав нам усім про Будапешт Розповідав усім, а дивився на мене! Чи мені тільки здалося? Я тепер щодня ходжу “перевіряти імейли”, уже й не знаю, кому писати. Але ж хіба можливо, щоб я сподобалася такому красеню? Я розумію, що тут я типу у чомусь екзотична. Та й не дивно, що до мене чіпляються з компліментами усіякі араби – вони неперебірливі. Але ж Габор!»

– Марино, каву за сьомий.

– У мене вже зміна закінчилась.

– Віднеси каву і можеш бути вільна.

Дівчина збиралась огризнутися, аж раптом побачила, хто сидить за сьомим столиком. Знітилася, почервоніла, запанікувала. Стефані помітила, притримала її за лікоть, підморгнула:

– Він уже третій день поспіль приходять у цей самий час і замовляє тільки каву.

– Може, у нього просто пари саме в цей час закінчуються...

– То ти його знаєш? Добре, неси вже каву і йди собі.

– Марино, привіт!

– Привіт. Твоя кава.

– Дякую. Як життя?

– Нормально. Слухай, мені не можна довго з клієнтами розмовляти.

– Розумію...

– Але у мене саме закінчується зміна... – «якщо він зараз скаже “ну то й що”, я більше ніколи не піду на хату і помру від сорому!» – пронеслося в голові на одному диханні.

– О, то, може, прогуляємося?

– Зараз, я тільки перевдягнуся.

Вони довго йшли мовчки вздовж річки. «Боже, як тупо! І нащо я сказала про кінець зміни?» От би він хоча б узяв її за руку! Але Габор тримав руки в кишнях і дивився собі під ноги. Марина теж.

– Ти часто буваєш у центрі? – нарешті мовила вона. Йти мовчки було нестерпно.

– Не дуже.

– Дарма, тут гарно.

– Так, так, – сказав, як відмахнувся. – Слухай, Марино, я спеціально приїхав. На тебе чекав.

– На мене? Навіщо? – вони зупинилися. Марина вже знала відповідь, але все ще не йняла віри.

– Я розумію, що у тебе, напевно, купа прихильників – така українська красуня...

Марина глянула на нього здивовано: він знуцається? Але Габор виглядав серйозним. Вони стояли тепер зовсім близько, очі в очі. «Як добре, що я в кросівках!» На підборах вона була б вища за Габора, і з такої відстані це було б помітно. Про всяк випадок Марина трохи зігнула коліно й ніби присіла на одне стегно – непомітний трюк усіх високих дівчат – і тепер дивилася на нього знизу вгору. Вона прикусила язика, щоб не бовкнути якусь дурницю. Що б вона не сказала – точно все зіпсує, вона ж себе знає.

– Словом, мені хотілося тебе побачити сам на сам, – продовжив Габор. – Ти вже пробач, я ж навіть не знаю, чи є в тебе хлопець.

– Немає.

– Добре. Тобто...

Габор на мить відвів очі. Потім зробив крок вперед, притискаючи Марину до кам'яної огорожі набережної, і поцілував дівчину.

– Стефані, ти дуже поспішаєш? – Марина була розчервоніла, як бордо, і дуже схвильована.

– Взагалі-то так, але можеш провести мене до метро, поговоримо дорогою. Щось сталося?

– Це не по роботі... Стефані, розкажи мені, будь ласка, про контрацепцію.

– Серйозні в тебе питання, – французка ледь стримала посмішку. – Це отой чорнявий, що тебе з кавою чекав? Як його, кажеш, звуть?

– Габор.

– Ага. То все вийшло?

– Так. Ну майже... Це все так чудово!

– Ну вітаю, дуже рада за тебе.

– Дякую. От тільки ми лише вчора вперше залишилися самі, бо його сусід нарешті десь вшився. І у нас уже починалося, ну... ти розумієш...

– Кохання, – підказала Стефані. Які ж вони кумедні, ці слов'яни: навіщо так ускладнювати прості речі? Марина ж уже доросла дівчина, а про секс і говорити соромиться.

– Так. Але я цим ще ніколи в житті не займалась. А в нього нічого не було... ну, для захисту. Ну ти розумієш. А в мене й поготів... Словом, я злякалася просто так.

– Це правильно, ризикувати не варто. І що, ти справді геть нічого не знаєш про контрацепцію?

– Ну теоретично знаю, що є різні пігулки і всяке таке, але де їх брати і що з ними робити...

– В аптеці. Тільки не знаю, як у вас, а тут протизаплідні засоби відпускають лише за призначенням гінеколога, – побачивши перелякане обличчя Марини при

слові «гінеколог», Стефані вже не стримала посмішки. – Але якщо не хочеш заморочуватися, просто купи презервативи.

– Де? Які? І що з ними робити?

– Та в будь-якому супермаркеті, хоч і в «Карфурі». Бери звичайні «дюрекси» без викрутасів, не прогадаєш. Можеш вдома розпакувати один і роздивитися, щоб менше панікувати. Але твій чорнявий точно в курсі, що і як. Ну все, я на метро. До післязавтра, – Стефані розцілувала Марину в обидві щоки й побігла в підземку.

Ніби й соромно у вісімнадцять такого не знати, але вже як є. Та й звідки було дізнатися? Найближче, що було в Марини до «чогось такого», відбулося в Криму, у тому самому поході з Віталіком. Це були найкращі два тижні її життя, хоча і найважчі. Щодня мусила продиратись через гори по кілька годин і з важким рюкзаком. До того ж довкола було повно дівчат – і з їхньої групи, і просто зустрічних – і Марині здавалося, що всі вони гарніші за неї та всі западають на «її» Віталіка. Зате там були справжні гори, і море, і пляж, і гірські водоспади, і те джерельце між коріння величезного платану, де вони брали воду поблизу Сімеїза... Це була передостання стоянка, де вони відпочивали цілих три дні. Зазвичай туристи зупинялися на пляжі під горою Кішка, але Віталік знав галявину вище над трасою, куди й привів свою групу. Рівне й майже кругле плато посеред ялівцевого лісу з одного боку закінчувалося урвищем – як балкон над морем. І от вони самі на цій висоті, наодинці з небокраєм і тишею.

Вечорами після вечері відбувалось найцікавіше: пісні під гітару й кримське вино по колу. Грав переважно Віталік, окрім як того останнього вечора. Вдень неподалік від них отаборилась група туристів із Запоріжжя. Перезнайомились, запросили на вечерю. Запоріжці аж запищали, побачивши гітару: з їхньої групи грало аж троє, а свою ніхто не взяв. Віталік радо поділився інструментом.

– Не проти? – він сів поряд із Мариною.

– Сідай, – дівчина спробувала відсунутись (із ввічливості, але більше з остраху), але було нікуди, тож виходило, що вона притискала до нього всім тілом.

Гості притягнули п'ятилітровий бутель масандрівського портвейну.

– Дідько, кухля забув помити. – Віталік брав з собою в походи лише один кухоль: старезний, попалений, з оббитою емаллю. Він розповідав, що ще його тато з ним у походи ходив в юності, навіть на Ельбрус підіймався.

– Давай я помию! – сіпнула Марина.

– Краще своїм поділися, якщо не шкода.

– Не шкода...

– Так, нам на двох, не жалійте там!

І пішло. Вони пили удвох з одного кухля, говорили про гори і ліс, підспівували запоріжцям (один із них, Костя, грав багато Висоцького, і Віталік знав майже усі пісні). Марині портвейн вдарив у голову і вона, вже не соромлячись, притискала до Віталіка, навіть голову на плече йому поклала. Коли Костя затягнув «Баладу про кохання», дівчину аж затіпало від збудження та передчуття: зараз, зараз він її поцілує! Романтичнішою за цю пісню

була хіба що «Коли до губ твоїх», але запоріжці співали лише російською. Марина підвела на Віталіка уже посоловілий погляд. Він теж розвернувся до неї:

– Змерзла? Щось тебе трусить.

Дівчина, червоніючи, кивнула. Що ще лишалось?

– Ну звичайно, сидиш у самій футболці. А куртка де?

– В наметі, – Марина зробила спробу встати.

– Сиди, – зупинив Віталік. Він теж уже був добряче п'яний. – Лізь до мене під куртку, вона широка... Тільки не дуже ластись, бо ще не втримаюсь...

І вона слухняно не ластилась... Власне, то був єдиний випадок в житті Марини, коли вона не пам'ятала, що було далі. «Це ж треба було так напитися!» – картала вона себе потому. Пам'ятала, як вони сиділи під однією курткою. Далі уривками. Ось вона вже лежить у своєму наметі. Без Віталіка. Ось її нудить і вона вилазить назовні, де народ все ще сидить навколо багаття, і йде, хитаючись, у куці проблюватися. А ось уже й ранок, і в неї страшенно тріщить голова... І найогидніше, що на ній немає трусів. Вони знайшлися уже потім у кутку спальника: це ж треба було так напитися, щоб стягнути з себе увісні труси. Який сором! Про той ранок Марина намагалася й не згадувати, лише про вечір.

До речі, і поцілувалася вона вперше також у тому поході. Тільки за дві ночі до того і не з Віталіком, а з Вовчиком. Вовчик був їй не до вподоби: кремезний, із добрячим черевцем і піратською борідкою. Він знав, що Марина закохана у Віталіка, та й у нього самого у Львові була дівчина. Марина не сприймала Вовчикових залищань всерйоз,

але якось ввечері дала йому себе поцілувати в губи. По-перше, було цікаво, як це. По-друге, вона зробила це на очах у Віталіка і йому назло. Цілуватися виявилось приємно. Аж тут Вовчик запустив руку їй під футболку, намагаючи застібку від ліфчика.

– Гей, ти що? Припини! – відштовхнула його дівчина.

– Ну чого ти? Що тобі, шкода? – не вгавав Вовчик.

– Я не хочу!

– Хочеш, хочеш, – рука Вовчика полізла їй у джинси. –

Споримо, ти там вже вся мокра?

– Відчепися, пусти мене! – Марина зірвалася на крик, і всі присутні розвернулися до них.

– Ну добре, добре, – Вовчик розтиснув руки, відпускаючи дівчину. – Жартів не розумієш, чи що?

І Марині стало соромно: і жартів вона не розуміє, і загалом гидко це все якось.

Розділ 6

Листопад – грудень 2003 року,

Париж, Франція

– Зачекайте! – Карла забігла до ліфта, як завжди, на ходу одягаючись. – О, Марі! У тебе хіба є перша пара?

– Привіт, – Марія відвела очі, червоніючи. – Та ні, але треба в бібліотеці посидіти... Та й ти щось раненько!

У дні, коли в обох була перша пара, Марії доводилось мало не з ліжка подругу діставати.

– Сама в шоці, – засміялась Карла, штовхаючи вхідні двері гуртожитку. Ранок був похмурим і холодним. – У нас сьогодні на хімії презентація групового завдання, і, ти уявляєш, я опинилася в одній групі з Тьєрі! Ну пам'ятаєш, гарненький такий? Я тебе з ним знайомила. Та точно маєш пам'ятати. Ну ок, не суть. Коротше, треба групову роботу перед парою звести.

Марія засміялась.

– Зате дивись як круто: ми разом ідемо в універ, – Карла не сердилась на Маріїн сміх. Так, в очах німкені

вона, певно, легковажна вертихвістка. Ну то й що? Це не заважає їм бути подругами. – До речі, ти просто суперово виглядаєш! Тобі так гарно з нафарбованими віями, одразу очі стали такі виразні.

– Та то я так... Туш купила по акції.

– Ну й молодець! Чого тут червоніти? Завжди так малюйся, і весь Париж буде біля твоїх ніг.

– Та мені всього Парижа й не треба.

– Це йому, Парижу, треба! От ми тебе ще на підбори поставимо...

Марія тільки зітхнула і прискорила крок: починався дрібний дощик. Іще не вистачало, щоб її нова туш потекла.

Від метро Марія так поспішала, що Карла ледве встигала за нею. Але вже біля універу, метрів за десять від входу з вулиці Жусьє, сповільнила крок. Зупинилась перевірити, чи не забула студак. Довго колупалась у сумочці, озираючись довкола.

– Ти тут заходиш? – звернулася до Карли. – Я хочу з боку бібліотеки.

– Я з тобою пройдуся, все одно ми трохи зарано. Уявляєш: я і зарано? Гей, Марі, ти навіть не пожартуєш із цього приводу?

Марія не відповідала. Пильно вдивлялась у натовп студентів та викладачів перед кампусом, так і не донісши до плеча сумочку.

– Марі? Все ок?

– А? Так, все добре, – Марія нарешті повернула сумочку на плече, поправила волосся, окуляри, куртку...

З ними порівнявся білявий хлопець. Кивнув Марії, не сповільнюючи ходи:

– Привіт.

– Привіт.

І пішов.

Карла посміхнулась, розглядаючи обличчя подруги: ось чому їй так треба було в бібліотеку! «Схоже, наша Снігова Королева закохалась!» – зраділа Карла. Вголос натомість сказала:

– Новий знайомий?

– Та ні.

– Як же ні? Привітався ж.

– Але ми не знайомі. Я на нього якось налетіла з-за рогу, ото й усе. З тих пір лише кілька разів віталися, – трохи помовчавши, додала, нарешті повертаючись до Карли: – Чотири рази, якщо бути точною. Кожного четверга приблизно у цей самий час, – все одно від Карли нічого не приховаєш.

– І ви досі не познайомились?

– Як бачиш.

– Ні, так не можна. Так ти нічого не досягнеш.

– Я нічого й не хочу досягати...

– Не вірю! Інакше ти не купувала б туш.

– Карло! – Марія вже шкодувала, що розповіла їй про все це.

– Ну не ображайся. Хочеш, я все про нього дізнаюся?

– Ой ні, ти що! А ти можеш?

– Звісно можу. У мене найбільший international network¹ на весь універ. Якщо він не парижанин, то можу закластися, що у мене з ним є щонайменше троє спільних знайомих.

– Та ну, у нього стовідсотково є дівчина.

– Це ми ще дізнаємось. Ну все, мені час бігти. Здається, я знову запізнююсь.

Грудень у Парижі нічим не відрізняється від листопада. Марія за звичкою чекала на перший сніг – чи навіть скорше на його передчуття. Коли його ще немає, але небо над стрункими вежами Фрауенкірхе² лежить важке й налите, як стигла слива. Коли між складками хмар збирається темрява така грізна, що її не розігнати – хіба що відлякувати: яскравими вогниками гірлянд по всьому місті, незліченними зірочками-прикрасами у теплих вікнах, пахощами кориці та карамелі з різдвяних ринків і веселих кнайп. А над усім цим – передсвятковим, відчайдушним, миготливим – кружляють у прохолодному повітрі перші нетутешні сніжинки, принесені вітром із уже засніжених Альп... Нічого такого в Парижі у грудні нема. За словами місцевих, тепер сніг у Парижі залишився тільки в музеї д'Орсе на полотнах імпресіоністів.

В Парижі у грудні йде дощ. Жовтогарячі кругляки ліхтарів, наче далекі згасаючі зірки кидають відблиски на чорний від води асфальт. Фари машин у бульварному

1 Міжнародна мережа (англ.) – тобто коло друзів і знайомих.

2 Церква в Мюнхені.

заторі вихоплюють скошені розчерки крапель із густого туманного повітря. Пахне вогкістю, бензином і недоопалим каштановим листям. Миготять різдвяні декорації у вітринах магазинів: «Тільки у нас! Саме зараз! -20% / -30% / мінус скільки ще вам треба» – і бренди, бренди, цьогорічні тренди. Однаково студентці про це все можна хіба мріяти, навіть за мінус п'ятдесят. Але люди поспішають по подарунки: стукотять підбори, човгають черевинки, гудуть машини й дзеленькають автобуси, від'їжджаючи від зупинки.

Марія помічає все – кожну деталь. Не занотовує, просто пропускає через себе. Вона іде через натовп, ні з ким не взаємодіючи, як нейтрино¹. Вона бачить усе довкола, і зверху, і зсередини, і себе саму – як у кіно або в кліпі. Не сумному, зовсім ні – дивному. Можна б накласти якийсь саундтрек, але замість нього зовсім інша – ще краща – музика: стакато дощу в парасолю, ритм її кроків (дві чверті, престо), і ці машини, ці люди, цей туман, і з грудей таке млосне легато – з вібраціями, з флажолетами – і серце трохи синкопами зривається в шалені імпровізації, і дрібненько стукотять зуби. Але їй не холодно – навпаки. Попри тонкі колготки й коротку сукню. І щоб хоч якось угамувати – дихати. Вдих – видих; вдих – видих; вдих...

Уже й байдуже, що від дощу зіпсується укладка. «Що б не сталося, – повчала Карла, – вдавай, що так і задумано». «А може, краще в хвостик?» – «Я з тобою розмовляти

1 Субатомна частинка зі стандартної моделі, що фактично не вступає у взаємодію з речовиною.

перестану!» Це ж Карла її й навчила завивати волосся, і показала, як малювати стрілки «як у парижанок», і допомагала вибрати «маленьку чорну сукню» й червоні туфлі на шпильках, що «мають бути в кожній справжньої жінки». Щоправда, ходити на них Марія так і не навчилася, тож тепер туфлі лежать у наплічнику, а вже в під'їзді треба буде перевзутися.

А що поробиш, якщо справжньою жінкою Марія ніколи не була. Вона й зараз нею тільки прикидалась, попри стрілки та туфлі, й найбільше боялася викриття. Бо бачити жінку в такій, як вона, – неприродно, навіть незаконно. Так вже було з одним керівником ансамблю, де вона грала. Гер Харткопф був підстаркуватий, лисуватий і з дуже мокрим ротом. Його губи нагадували двох товстих слимаків. Він не робив і не казав нічого поганого, але було щось у тому, як він торкався її зап'ястків, поправляючи руки, як дивився на неї, як називав «моя найдзвінкіша скрипочка»... Ну... незрозуміле. Таке. Дивне. Що наче й приємно – бо улесливо – але все одно гидко... Та це припинилося, коли втрутився Алекс. Він приїхав забрати сестру з репетиції і після першого ж погляду на вчителя гримнув: «Із цим педофілом ти більше займатися не будеш». Алекс розказав Йохану, Йохан – мамі, мама влаштувала Марії істеріку, Марія трошки посперечалася для годиться, але зрештою зітхнула з полегшенням: їй і самій гер Харткопф не подобався.

Цікаво, чому педофіли завжди старі та огидні? Невже молодому і гарному хлопцеві не може сподобатися така, як вона? Якби ж можна було сподобатися Свену такою,

як є, без цього маскараду з підборами й макіяжем. Так, його звали Свенном, він був зі Швеції, навчався на третьому курсі інформатики, не мав дівчини (принаймні постійної), а дізналася про все це, звісно, Карла. Свен грав у футбол із угорцем Габором із Карлиного факультету, тож Марії довелося затусити з біологами, щоби влитися в нетворк. Карла тягала Марію з собою на всі вечірки, де мав бути Габор, але Свен так і не з'являвся. Аж до цього останнього перед канікулами квартирника у спільних знайомих, про який Карла абсолютно точно знала, що Свен там буде. І ось Марія йде в темпі престо під грудневим паризьким дощем, рахуючи кроки і подихи («не поспішай, не поспішай, не годиться приходити зарано») – на цю чийсь передріздвяну квартиру, як на іспит із водіння. Тільки гірше: на іспиті з тобою хоча б є твій інструктор, а їй доводиться йти без Карли.

– А може, й мені не ходити? – сумнівалася Марія вчора.

– Ну ти точно хочеш, щоб я перестала з тобою розмовляти.

– А якщо його не буде?

– Буде.

– А якщо я йому не сподобаюсь?

– А якщо він тобі?

– Та ти що!

– Ну а що? Ти ж його тільки мигцем бачила. А що як він зануда? Або слухає реп. А може, в нього маленький!

– Хто маленький?

– Ну, ти розумієш...

– Карло! Ну що ти таке кажеш!

– А що такого? Це також важливо.

– Та ну тебе! Я й не думала про таке думати!

– Ох, ну що ж ти за дитя сором'язливе. Нема тут чого так червоніти.

Марія ображено відвернулася, ховаючи обличчя в долонях. Як Карла може на таке натякати? Її кохання до Свена – чисте й платонічне... Та й не подивиться він на неї...

– Ну добре, добре, про *це* ми іншим разом поговоримо, – Карла обійняла подругу. – Сходи: потусиш, познайомитесь поближче – а там видно буде... Зроби це заради мене.

– Тільки заради тебе!

Марія дістала мобільний, звіряючи адресу з смскою. Свіжа смска від Карли: «Успіху! Ти найкраща :))) :-*» Так, ось цей будинок. Код від входних дверей: 1157#. Круті дерев'яні сходи, п'ятий поверх. На четвертому перевзулась. Дістала люстерко: припудрила носик, освіжила червону помаду, поправила волосся. Знизу грюкнули входні двері, зарипіли сходи. Все, відступати нікуди. Марія обережно пройшла останній проліт (хоч би не зламати підбори чи ногу!) й подзвонила у двері. Тут уже можна було не перевіряти адреси – гамір стояв на весь під'їзд.

– О, Маріє! Привіт, – двері відчинив один з тих біологів, чийого імені вона не пам'ятала. – А де Карла?

– В Альпах. Їхня мексиканська компашка вирішила подивитися на сніг.

– Класна ідея, я б теж залюбки. Проходь.

Вішалка у коридорі вщерть завішана пальтами і плащами. Біолог показав на комірчину, куди можна було кинути речі поверх уже чималої купи. У напівтемряві залюдненого коридору складно було оцінити розміри квартири. Звідкись линула музика і шум голосів, що намагались її перекричати. Марія пробиралась крізь натовп на звук, киваючи знайомим і ледь знайомим.

– О, привіт! А де Карла?

– Її не буде, привіт.

І все не те, всі не ті... У просторій, як на паризьку квартиру, вітальні також людно. Багато-багато різних не тих облич. Посередині хтось навіть намагається танцювати сальсу. Вздовж стін і карнизів блимають гірлянди. Високе вікно з пожухлими вазонами на чавунних перилах фальшивого балкончика відчинене навстіж. Гості курили в дощ, кидаючи недопалки у вазони. З іншого боку у відкритій кухні Марія помітила Емму, господиню вечірки. Її бойфренд помішував глінтвейн на плиті. На барній стійці, що відкривалась у бік вітальні, вже вишикувались одноразові склянки з глінтвейном з попередньої партії. Марія попростувала привітатись із Еммою і тут нарешті побачила Свена: він розмовляв із Габором біля стійки з глінтвейном. Марія на мить завмерла – ще не пізно втекти! – але хтось штовхнув її ззаду й ось вона вже за спиною в угорця. Свен помітив її першим, підвів брову – мовляв, «вау!» – і кивнув, посміхаючись. Габор обернувся:

– О, Маріє, привіт! А де...

– Карли не буде, вона в горах, – музика й шум голосів були такими гучними, що доводилося кричати.

– А, точно, вона ж казала. Вип'єш? – угорець простягнув глінт зі стійки.

– Дякую.

На краєчку склянки залишився слід від червоної помади. Глінт був несмачний: кислий і занадто міцний. Марія підвела очі на Свена й одразу відвела погляд: він дивився на неї, примружившись. Марія знову піднесла до губ склянку, не придумавши, що сказати.

– О, ви знайомі? – спохопився Габор. – Свене, це Марія. Маріє, це Свен.

– Як механіка? – швед нахилився до неї, аби перекричати гамір.

– Довелося перескладати.

– Я вас покину, – Габор кивнув обом і пішов вітатися з якоюсь чорнявою кралею.

– То ти вчишся на фізичному?

– Так. Перший курс.

– Я пам'ятаю.

– О, Маріє, привіт! – між ними вклинився росіянин із Маріїного потоку. Його ім'я вона запам'ятала одразу: «Владімір, як Ленін», – казав він усім при знайомстві, ніби це був дотепний жарт. Марію це обурило: порівнювати себе з убивцею стількох людей? «Марія, як Склодовська-Кюрі», – відповіла вона тоді, тамуючи неприязнь. «Чому ж не як Богородиця?» – знову пожартував Владімір, і цей жарт їй сподобався ще менше. – Яка приємна несподіванка.

– Привіт. А ти тут звідки?

Свен торкнувся її плеча, кивнув – мовляв, «бувайте» – і розчинився в натовпі, лишаючи її з, як завжди, недоречним Владіміром. Той щось патякав про завтрашні пари й плани на канікули. Він, мовляв, нікуди не їде, бо його Нижній Новгород надто далеко, тож доведеться лишатися тут самому, бо всі роз'їдуться. Хвилями натовпу, що рухався за своїм одвічним законом – від алкоголю до курилки, їх винесло на середину вітальні.

– О, це ж Оленка! – Марія помахала українці, що танцювала з не знайомим їй невисоким хлопцем. Оленка кивнула, мовляв «приєднуйся», але Марія похитала головою, показуючи на склянку. Та й куди їй танцювати, якщо вона на цих підборах насилу стоїть. Пальці ніг уже починали горіти («І все марно»).

– Ти що, теж танцюєш? – не вгавав Владімір.

– Трошки.

Трек скінчився, і Оленка з партнером підійшли до них.

– Якуб.

– Марія.

– Потанцюємо?

Заграла бачата, Маріїн улюблений трек. Оленка підморгнула німкені, забираючи склянку. А зрештою, чому б і ні? Марія скинула остогидлі туфлі «справжньої жінки», подала руку Якубу і раптом знову побачила Свена. Він дивився на неї з натовпу, ледь посміхаючись. Він не зводив із неї погляду весь час, доки не скінчилась музика. Марії здавалося, що вона танцює не з Якубом, а зі Свеном,

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.